

Lausunto

16.09.2019

Asia: VN/5035/2018

Lausuntopyyntö ylimpien laillisuusvalvojen tehtävien jakoa koskevasta työryhmän mietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Tukijoita on yli 7 miljoonaa, 150 maassa eri puolilla maailmaa. Amnesty on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton. Amnesty työskentelee kansainvälisesti ja Suomessa oikeusvaltiota turvaavien rakenteiden vahvistamiseksi sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen edistämiseksi.

Amnesty International Suomen osasto kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon asiassa ja lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Amnesty International pitää tervetulleina pyrkimyksiä Suomen ihmisoikeusjärjestelmän kehittämiseen. Alati muuttuvassa yhteiskunnassa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen turvaaminen edellyttää oikeusvaltiota ylläpitävien rakenteiden säännöllistä uudelleentarkastelua ja muutostarpeisiin reagoimista. Toimiva, riippumaton ja kattavasti resursoitu laillisuusvalvonta on tärkeä osa näitä rakenteita ja sen kehittäminen siten ensiarvoisen tärkeää.

Amnesty International haluaa kiittää työryhmää perinpohjaisesta työstä ylimpien laillisuusvalvojen välisen työnjaon tarkoituksenmukaisuuden ja sujuvuuden arvioimiseksi. Mietinnössä on otettu hyvin huomioon yhteiskunnassa ja sen arvoissa tapahtuneita ja odotettavissa olevia muutoksia. Sekä digitalisaatiosta johtuvilla viranomaistoiminnan muutoksilla, että ilmastonmuutoksen myötä ympäristöasioiden lisääntyvällä merkityksellä on vääjäämätön vaikutus myös laillisuusvalvojen toimintaympäristöön.

Pidämme myös ehdotettuja muutoksia pääosin hyvinä ja yhdyimme työryhmän näkemykseen siitä, että laillisuusvalvojen tehtäväkenttien entistä laajamittaisemmalla eriyttämisellä voidaan saavuttaa monia etuja. Yhteiskunnan monimutkaistuminen ja säädöspohjan lisääntyvä kansainvälistyminen tuovat laillisuusvalvojen työhön uusia haasteita. Eriyttäminen mahdollistaa tiettyjen asioiden vaatiman erityisosaamisen keskittämisen yhteen viranomaiseen, minkä voidaan olettaa edistävän ainakin ratkaisukäytännön yhdenmukaisuutta. Esimerkiksi tiedustelutoiminnan valvonnan keskittäminen oikeusasiamiehelle on järkevää siihen liittyvän erityisasiantuntemuksen turvaamiseksi. Samalla on kuitenkin vältettävä Suomen ihmisoikeusrakenteiden pirstaloimista entisestään. Amnesty haluaakin korostaa joustavuuden ja sujuvan kommunikaation tärkeyttä viranomaisten välisessä yhteistyössä. Tämän yhteistyön kehittämisessä ja ratkaisukäytännön yhdenmukaistamispyrkimyksissä ei kuitenkaan tule unohtaa laillisuusvalvojen riippumattomuuden tärkeyttä.

Työryhmä toteaa mietinnössään myös, että ylimmän laillisuusvalvonnan resurssit ovat jo nykyiseen tehtäväkenttään nähden liian niukat (s. 33). Tämä sama seikka on huomattavissa muissakin ihmisoikeuksia seuraavissa tai valvovissa elimissä, kuten ihmisoikeuskeskuksen ja yhdenvertaisuusvaltuutetun resurssoinnin riittämättömyydessä. Mikään ei myöskään viittaa siihen, että tulevaisuudessa olisi odotettavissa laillisuusvalvonnan merkityksen vähentymistä. Päinvastoin, Suomen liittyminen uusiin kansainvälisiin sopimuksiin, teknologian kehitys sekä ympäristöasioiden merkityksen kasvu tulevat todennäköisesti laajentamaan laillisuusvalvonnan tehtäväkenttää entisestään. Myös uudet tehtävät, kuten tiedustelutoiminnan valvonta, lisäävät resurssien tarvetta. Tehtävienjaon laajentamisella ja asiantuntemuksen keskittämisellä ei kuitenkaan voida olettaa saavutettavan niin merkittäviä säästöjä, että niillä voitaisiin korvata lisäresurssien tarve.

Korhonen Kaisa
Amnesty International Suomen osasto